

วิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน

COPING STRATEGIES OF PARENTS WHEN CHILD BULLYING IN SCHOOL

ธานิดาวัลค์ วันทนียกุล¹ เพ็ญนภา กุลนภาดล² และ ดลดาว วงศ์ธีระธรณ์³

Thanidawan Wanthaneeyakul, Pennapha Koolnaphadol and Doldao Wongteerathorn

Article History

Received: 18-11-2023; Revised: 03-05-2024 -; Accepted: 29-07-2024

<https://doi.org/10.14456/issc.2024.47>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างเป็นพ่อแม่ที่มีบุตรศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 169 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละของประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน ที่มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ 0.93) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบแบบการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

1.วิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและคำแนะนำ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและข้อมูล ด้านการตอบโต้ ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านโทษตัวเอง และด้านข้อจำกัดของเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

2.เพศ อายุ รายได้ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: วิธีการรับมือการกลั่นแกล้งในโรงเรียน

¹นิสิตระดับปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Science, Faculty of Education, Burapha University.

Email: thanidawan61@gmail.com *Corresponding author

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof., Ph.D., Faculty of Education, Burapha University.

³รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Assoc. Prof., Ph.D., Faculty of Education, Burapha University.

ABSTRACT

The purposes of this study were: Coping strategies of parents when child Bullying in school to The study was a descriptive research design as a sample size of 169 participants was determined based on a percentage of the total population. Data were collected through a questionnaire measuring Coping strategies of parents when child Bullying in school. The confidence value of the tool (Reliability) equals 0.93 Statistical analysis involved the use of a (One-way ANOVA) analysis of variance to examine the variance in coping strategies.

The results of the research found that:

1. Coping strategies of parents when child Bullying in school have six dimensions Provide Support & Advise to Child, Social support & Information, Retaliation, Avoidance, Self-blame and Child Restriction these strategies are at a relatively low level

2. The variables of gender, age, income, education, and occupation, when different, do not result in significant differences in Coping strategies of parents when child Bullying in school

Keywords: Coping strategies Bullying in school

1. บทนำ

การกลั่นแกล้งกันเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยพบสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น (กรมส่งเสริมสุขภาพจิต, 2563) และปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนกำลังเป็นปัญหาที่ไม่ใช่แค่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่พบว่าหลายๆประเทศทั่วโลกก็กำลังประสบปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งในโรงเรียนปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันของนักเรียนถือเป็นปัญหาด้านความปลอดภัยภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นมายาวนาน และยังคงสร้างปัญหาให้กับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียนทั่วโลก(ไชยชาญ เพื่อตคล้าย,2565) จากการศึกษาของ องค์การ (UNESCO, 2017อ้างถึงใน สมิตี เจือจินดา,2563) พบว่านักเรียนเกือบ 1 ใน 3 ของโลกเคยมีประสบการณ์การถูกรังแกมาก่อน เมื่อดูสถิติของการรังแกพบมากกว่า ร้อยละ 20 ในทวีปอเมริกา อีกทั้งพบมากกว่าร้อยละ 35 ในกลุ่มประเทศแถบยุโรป กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง และประเทศกลุ่มแอฟริกาเหนือ การแบ่งรูปแบบของการกลั่นแกล้งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางสังคม และการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (วีรวิทย์ เลิศรัตนธารกุล,2564) ซึ่งในการกลั่นแกล้งกันนั้นไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตาม ต่างก็ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งหรือผู้ถูกรังแก มีผลโดยตรงต่อสภาพร่างกายและจิตใจ และการพัฒนาทางจิตใจและสังคมของเด็กเป็นอย่างมาก ทำให้ขาดสมาธิในการเรียนรู้ ไม่อยากมาโรงเรียน มีผลต่อการสนใจในการเรียน ทำให้ผลการเรียนแย่ลง กระทบกับการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงเกิดเป็นปมด้อยภายในจิตใจที่ส่งผลในระยะยาว การถูกกลั่นแกล้งยังส่งผลกระทบต่อความรู้สึกโดดเดี่ยว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกรนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการสูญเสียความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงและมีแนวโน้มที่จะออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ภาวะเหล่านี้อาจส่งผลไปถึงวัยผู้ใหญ่ ทำให้มีพฤติกรรมที่มีความระแวงระวังตัว อ่อนไหวง่าย เจ็บไม่พุด แยกตัวออกจากสังคม มีความวิตกกังวล สูญเสียความมั่นใจ ไปจนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตายเพราะทนความกดดันของการถูกรังแกไม่ไหว และสามารถกระทำความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่นได้ (อนุรักษ์ จันทรรอด,2565) สำหรับเด็กๆนั้นในการใช้ชีวิตประจำวันส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นมากกว่าสถานศึกษาที่ให้ความรู้แต่มีความสำคัญกับ

เด็กถือได้ว่าเป็นเสมือนบ้านหลังที่ 2 จึงควรเป็นสถานที่ที่เอื้ออำนวยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่จากสถิติที่ผ่านมาพบว่าการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนและมิได้หลากหลายรูปแบบ โดยที่พบมากที่สุด อยู่ในรูปแบบของการทำร้ายจิตใจกันด้วยวาจา จากสถิติในปี 2563 ของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและการทดลอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าสถานที่ในโรงเรียนที่มีการกลั่นแกล้งกันมาก ได้แก่ เกิดขึ้นในห้องเรียนร้อยละ 26.5 เกิดขึ้นในสนามโรงเรียน โรงอาหาร และร้อยละ 26.3 เกิดขึ้นทางเดินหน้าห้องเรียนและบันได ดังนั้นจะพบว่าการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ในโรงเรียน

ปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลกระทบที่มีความเกี่ยวโยงซึ่งกันและกันในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับชุมชน สังคมและระดับประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการรังแกกันเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญให้ความสนใจและให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อให้ความช่วยเหลือและแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมและป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป (สุชัยณี อาหวังและคณะ, 2564) และในการแก้ไขปัญหาต้องให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยในเชิงบูรณาการจากความร่วมมือของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครอบครัวที่ถือได้ว่าเป็นส่วนที่ใกล้ชิดและมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการช่วยส่งเสริมหรือช่วยในการเตรียมความพร้อมสำหรับการรับมือและการจัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้งกันของเด็กๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะครอบครัวจัดได้ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยสมาชิกในครอบครัวที่มีความรักและความเข้าใจให้กำลังใจและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ จะเป็นครอบครัวที่เปี่ยมไปด้วยความอบอุ่นและมั่นคงเนื่องจากครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุดต่อมนุษย์ทุกคน ที่จะช่วยเหลือหล่อหลอมบุคคลให้พัฒนาสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ (เพ็ญญา กลอนภาดล, 2565) องค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นครอบครัว จะประกอบไปด้วย พ่อแม่ ลูก ซึ่งเป็นการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันภายใต้ความรัก ความผูกพันทางสายโลหิต ซึ่งในแต่ละครอบครัวจะมีบริบทเฉพาะที่แตกต่างไปตามรูปแบบของกฎ กติกา บทบาทหน้าที่ของแต่ละครอบครัวมีแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อจะช่วยให้ครอบครัวนั้นเป็นไปด้วยความสงบสุข เรียบร้อย ดังนั้น พ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในฐานะของผู้ให้กำเนิดและผู้เลี้ยงดู ให้การดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้บุคคลอันเป็นที่รักมีความสุขและความปลอดภัย อีกทั้งยังเป็นผู้ที่คอยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ หลักจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนการปลูกฝังการเป็นคนดีของสังคม บทบาทการเป็นพ่อแม่จึงเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัวแบบแผนพฤติกรรมหรือหน้าที่ความรับผิดชอบที่พ่อแม่พึงกระทำต่อบุตร โดยพ่อแม่ต้องให้การเลี้ยงดูบุตรให้ได้รับความสมบูรณ์ทางด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม ในด้านการแก้ปัญหา พ่อแม่จะต้องช่วยบุตรในการแก้ปัญหาต่างๆ (จุฬารัตน์ จินจรรยา, 2562) ดังนั้น พ่อแม่จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในทุกเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับบุตร การเป็นต้นแบบในการจัดการปัญหา การช่วยเหลือ สนับสนุนรวมถึงวิธีการรับมือกับปัญหาถูกกลั่นแกล้ง เพราะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการช่วยเหลือลูกให้ผ่านปัญหาการกลั่นแกล้งนี้ได้เป็นอย่างดี

วิธีที่ใช้ในการรับมือกับปัญหาถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนของพ่อแม่ มีหลากหลายวิธีการ จากการศึกษาของ Joy Benatov (2019) ที่ได้กล่าวถึงการตอบสนองของผู้ปกครองต่อวิธีการรับมือเมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน โดยได้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการให้ข้อมูล ด้านการตอบโต้ ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการโทษตัวเอง และด้านข้อจำกัดของเด็ก ซึ่งในการรับมือแต่ละด้านที่พ่อแม่เลือกในการตอบสนองต่อการถูกกลั่นแกล้งของลูกต่างมีผลที่ตอบสนองต่อการรับรู้และความรู้สึกที่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงวิธีการที่พ่อแม่เลือกใช้ในการตอบสนองเมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกลั่นแกล้งในโรงเรียน

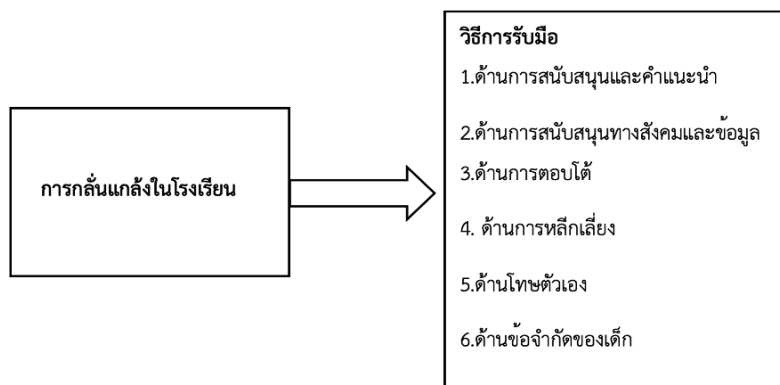
3. การทบทวนวรรณกรรม

Joy Benatov, 2019 ได้ศึกษาถึงการตอบสนองของผู้ปกครองต่อการรับมือเมื่อลูกถูกลั่นแกล้งในโรงเรียน โดยได้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการให้ข้อมูล ด้านการตอบโต้ ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการโทษตัวเอง และด้านข้อจำกัดของเด็ก ไชยชาญ เผื่อนคล้าย, 2565 ศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม พบว่าแนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นแกล้งรังแก ประเภทของการกลั่นแกล้ง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง ผลกระทบจากการถูกลั่นแกล้งรังแก การแสดงออกเชิงพฤติกรรมของผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง วิธีที่ครูจะช่วยเหลือปัญหาเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกและทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้แนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมบรรลุเป้าหมายได้อย่างสำเร็จ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและรวมถึงนักเรียนด้วยที่จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน สุชัยณี อาหวังและคณะ (2564) ศึกษาเรื่องผลกระทบจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนในจังหวัดปัตตานี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนในจังหวัดปัตตานี ที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยเลือกนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์ถูกลั่นแกล้งในสถานศึกษาจำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 9 คน การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูล ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผลกระทบจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียน ประกอบไปด้วย 1) ด้านจิตใจ ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกด้านลบรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกว่าตนเองด้อยค่ากว่าคนอื่น 2) ด้านสติปัญญา ซึ่งวัดได้จากผลการเรียนที่ต่ำลงอย่างเห็นได้ชัดโดยเป็นผลจากความวิตกกังวล ขาดสมาธิในการเรียน และไม่ยอมไปโรงเรียนเนื่องจากถูกลั่นแกล้งซ้ำๆ 3) ด้านร่างกาย ส่งผลให้ได้รับบาดเจ็บทางด้านร่างกาย เช่น มีรอยฟกช้ำ รวมถึงมีบาดแผลลึกถึงขั้นมีการเลือดตกยางออก และ 4) ด้านสังคม จะส่งผลให้ไม่มีเพื่อนคบและนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่กล้าเข้าสังคม อิศารรัตน์ ปุณณะชัยศิริ และคณะ, 2558 ศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย การศึกษานี้เป็นการสำรวจแบบภาคตัดขวาง (cross sectional survey) ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในโครงการสุขภาพจิตโรงเรียน สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล จำนวน 142 ราย โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน พบว่ามีนักเรียนที่ถูกรังแกเดือนละ 2-3 ครั้งหรือบ่อยกว่าจำนวน 110 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 77.5 รูปแบบการถูกรังแกที่พบบ่อยที่สุดคือ การถูกรังแกด้วยวาจา นักเรียนคนหนึ่งใช้กลยุทธ์หลากหลายวิธีในแก้ปัญหา วิธีที่ใช้บ่อยที่สุดคือ การมองหาวิธีการแก้ปัญหา (problem solving) การศึกษานี้พบว่ากลยุทธ์ในการแก้ปัญหาสัมพันธ์กับรูปแบบของการถูกรังแก นักเรียนที่ถูกรังแกโดยถูกทำร้ายร่างกาย (physical bullying) มักใช้วิธีโต้ตอบกลับ (externalizing) มากที่สุด นักเรียนที่ถูกรังแกด้วยวาจา (verbal bullying) มักใช้วิธีแก้ปัญหา (problem solving) และการโต้ตอบกลับ (externalizing) มากที่สุด นักเรียนที่ถูกรังแกด้วยคำพูดหรือทำทางส่อไปในเรื่องเพศ (sexual bullying) มักใช้การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น (seeking social support) มากที่สุด

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่มีบุตรศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นม.1-ม.3) โรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1690 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่มีบุตรศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นม.1-ม.3) ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละของประชากร ได้แก่ จำนวนประชากรเป็นจำนวนหลักพัน ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ได้จำนวน 169 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแปรตาม ได้แก่ วิธีการรับมือ

3. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่มีบุตรศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นม.1-ม.3) โรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1690 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พ่อแม่ที่มีบุตรศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นม.1-ม.3) ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละของประชากร ได้แก่ จำนวนประชากรเป็นจำนวนหลักพัน ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ได้จำนวน 169 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

แบบวัดวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน (ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ 0.93)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน โดยใช้แบบวัดวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 169 คน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน
3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน

6. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละ ของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=169)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	35	20.71
	หญิง	134	79.29
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	0	0.00
	30-40 ปี	35	20.71
	41-50 ปี	105	62.13
	51-60 ปี	29	17.16
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 20,000 บาท	41	24.26
	20,001-30,000 บาท	27	15.98
	30,001-40,000 บาท	56	33.14
	40,001 บาทขึ้นไป	45	26.63
การศึกษา	ปริญญาตรี	92	54.44
	ปริญญาโท	27	15.98
	ปริญญาเอก	1	0.59
	อื่นๆ	49	28.99
อาชีพ	รับราชการ	55	32.54
	รัฐวิสาหกิจ	6	3.55
	ค้าขาย	18	10.65
	ธุรกิจส่วนตัว	32	18.93
	อื่นๆ	58	34.32

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 169 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 79.29 และเป็นเพศชาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 62.13 รองลงมาคือ 30-40 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71 และ 51-60 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17.16 มีรายได้ต่อเดือน 30,001-40,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 33.14 รองลงมาคือ 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 26.63 และต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 54.44 รองลงมาคือ อื่นๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.99 และปริญญาโท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.98 ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 34.32 รองลงมาคือ รับราชการ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 32.54 และมีธุรกิจส่วนตัว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 18.93 ตามลำดับ

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน (n=169)

การรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการสนับสนุนและคำแนะนำ	3.49	0.93	ปานกลาง
2. ด้านการสนับสนุนทางสังคมและข้อมูล	2.47	1.20	น้อย
3. ด้านการตอบโต้	1.96	0.52	น้อย
4. ด้านการหลีกเลี่ยง	2.14	0.91	น้อย
5. ด้านโทษตัวเอง	2.03	0.91	น้อย
6. ด้านข้อจำกัดของเด็ก	2.30	1.09	น้อย
รวม	2.40	0.92	น้อย

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน จำแนกรายด้านจากพ่อแม่ที่ตอบแบบวัด จำนวน 169 คน พบว่า วิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92 หากพิจารณารายด้านโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ส่วนใหญ่การรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน ด้านการสนับสนุนและคำแนะนำอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและข้อมูล อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.20 ด้านข้อจำกัดของเด็ก อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 ด้านโทษตัวเอง อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 และด้านการตอบโต้ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน
จำแนกตามรายข้อ (n=169)

การรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้ง ในโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ด้านการสนับสนุนและคำแนะนำ								
1.1 ท่านเสนอวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ลูก ช่วยสนับสนุนและให้กำลังใจกับลูก	53 (31.36)	86 (50.89)	25 (14.79)	1 (0.59)	4 (2.37)	4.08	0.83	มาก
1.2 ท่านได้สนับสนุนและให้กำลังใจลูกของท่านเสมอในเรื่องการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้ง	52 (30.77)	87 (51.48)	22 (13.02)	4 (2.37)	4 (2.37)	4.06	0.86	มาก
1.3 ท่านมักจะได้อินเรื่องราวการกลั่นแกล้งจากลูกของท่าน	3 (1.78)	12 (7.10)	38 (22.49)	63 (37.28)	53 (31.36)	2.11	0.99	น้อย
1.4 ท่านได้เสนอวิธีป้องกันสถานการณ์การกลั่นแกล้งกับลูกของท่านในอนาคต	36 (21.30)	72 (42.60)	46 (27.22)	6 (3.55)	9 (5.33)	3.71	1.01	มาก
2. ด้านการสนับสนุนทางสังคมและข้อมูล								
2.1 ท่านได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำหรือการสนับสนุนทางสังคม	8 (4.73)	14 (8.28)	41 (24.26)	46 (27.22)	60 (35.50)	2.20	1.15	น้อย
2.2 ท่านได้ปรึกษาเพื่อนเพื่อขอคำแนะนำหรือการสนับสนุน	8 (4.73)	20 (11.83)	54 (31.95)	35 (20.71)	52 (30.77)	2.39	1.18	น้อย
2.3 ท่านได้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน (เช่น ที่ปรึกษาโรงเรียน, ครูประจำชั้น)	8 (4.73)	30 (17.75)	35 (20.71)	45 (26.63)	51 (30.18)	2.40	1.22	น้อย
3. ด้านการตอบโต้								
3.1 ท่านได้ชมเชยโรงเรียน	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.59)	146 (86.39)	22 (13.02)	1.88	0.35	น้อย
3.2 ท่านได้ร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นการกลั่นแกล้งในโรงเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน	6 (3.55)	6 (3.55)	16 (9.47)	108 (63.91)	33 (19.53)	2.08	0.87	น้อย
3.3 ท่านชมเชยเด็กคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (2.37)	149 (88.17)	16 (9.47)	1.93	0.34	น้อย
4. ด้านการหลีกเลี่ยง								
4.1 ท่านบอกตัวเองว่าการกลั่นแกล้งเป็นวิธีการของเด็ก	2 (1.18)	10 (5.92)	57 (33.73)	46 (27.22)	54 (31.95)	2.17	0.99	น้อย
4.2 ท่านบอกตัวเองว่าการกลั่นแกล้งไม่ใช่เรื่องใหญ่	3 (1.78)	14 (8.28)	46 (27.22)	57 (33.73)	49 (28.99)	2.20	1.01	น้อย
4.3 ท่านเพิกเฉยต่อเรื่องการกลั่นแกล้ง	2 (1.18)	3 (1.78)	29 (17.16)	101 (59.76)	34 (20.12)	2.04	0.74	น้อย
5. ด้านโทษตัวเอง								
5.1 ท่านได้ตำหนิตัวเองเมื่อมีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น	2 (1.18)	8 (4.73)	32 (18.93)	73 (43.20)	54 (31.95)	2.00	0.90	น้อย
5.2 ท่านโทษตัวเองเมื่อมีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น	1 (0.59)	12 (7.10)	33 (19.53)	73 (43.20)	50 (29.59)	2.06	0.91	น้อย
6. ด้านข้อจำกัดของเด็ก								
6.1 ท่านกำหนดการลงโทษหรือข้อห้ามกับลูกของท่าน	6 (2.37)	23 (8.88)	57 (21.89)	36 (36.69)	47 (30.18)	2.44	1.14	น้อย
6.2 ท่านกีดกันลูกของท่านจากการพบปะกับเด็กคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง	4 (2.37)	15 (8.88)	37 (21.89)	62 (36.69)	51 (30.18)	2.17	1.03	น้อย

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนรายชื่อ พบว่าวิธีการรับมือที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและให้คำแนะนำ ส่วนใหญ่เสนอวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ลูก ช่วยสนับสนุนและให้กำลังใจกับลูก อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 รองลงมาคือ ได้สนับสนุนและให้กำลังใจลูกของท่านเสมอในเรื่องการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้ง อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 และได้เสนอวิธีป้องกันสถานการณ์การกลั่นแกล้งกับลูกของท่านในอนาคต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 ตามลำดับ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและข้อมูล ส่วนใหญ่ได้อ่านและเรียนรู้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 ด้านการตอบโต้ ส่วนใหญ่ได้ร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นการกลั่นแกล้งในโรงเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ด้านการหลีกเลี่ยง ส่วนใหญ่บอกตัวเองว่าการกลั่นแกล้งไม่ใช่เรื่องใหญ่ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 ด้านโทษตัวเอง ส่วนใหญ่โกรธตัวเองเมื่อมีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 และ ด้านข้อจำกัดของเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่ มีการกำหนดการลงโทษหรือข้อห้ามกับลูก อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการรับมือของพ่อแม่เมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนสอดคล้องกับการศึกษาของ Joy Benatov (2019) ที่ได้กล่าวถึงการตอบสนองของผู้ปกครองต่อการรับมือเมื่อลูกถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน โดยได้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ ด้านการสนับสนุนทางสังคมและการให้ข้อมูล ด้านการตอบโต้ ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการโทษตัวเอง และด้านข้อจำกัดของเด็ก ซึ่งวิธีการรับมือที่พ่อแม่เลือกใช้ส่วนใหญ่จะเสนอวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ลูก ช่วยสนับสนุนและให้กำลังใจกับลูกและช่วยเสนอวิธีป้องกันสถานการณ์การกลั่นแกล้งกับลูกในอนาคต มากกว่าการเลือกวิธีการตอบโต้หรือการโทษตัวเอง ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยจัดการปัญหาที่สร้างสรรค์และสามารถจัดการปัญหาได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังต้องระมัดระวังถึงผลที่ตามมาจากการเลือกใช้วิธีที่จะรับมือ โดยต้องคำนึงถึงเด็กที่เป็นผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งและผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งด้วย

8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนต้องได้รับความร่วมมือในการจัดการปัญหาเพราะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับเด็กไม่ว่าจะเป็นทั้งทางร่างกาย จิตใจที่อาจสร้างบาดแผลไม่ว่าจะจัดการด้วยวิธีใดๆ การป้องกันจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดแต่ถ้าไม่สามารถป้องกันได้ การจัดการปัญหาอย่างสร้างสรรค์และลดความขัดแย้งกันในทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดการปัญหาภายใต้ความร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่มีความยั่งยืน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดัง

1. ด้านผู้ปกครอง

ครอบครัวถือเป็นจุดบ่มเพาะตัวตน ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมมารแสดงออกของเด็ก ในทุกๆ มิติ เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่น พุดคุย ชี้แนะกันด้วยเหตุผลจะมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาพจิตดี มีทักษะชีวิตในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากเติบโตมาในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง มีทัศนคติว่าการรังแกกันคือเรื่องปกติ เป็นส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโต ปล่อยปละเลย ไม่ชี้แนะว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ก็จะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นเพราะเคยชินกับความรุนแรงที่ตนเองได้รับ หรือถ้าครอบครัวเข้มงวดกวดขันมากเกินไป ก็จะมีแนวโน้มถูกรังแกเพราะไม่กล้าที่จะสื่อสารหรือบอกพ่อแม่ เด็กกลุ่มนี้จะมีบุคลิกอ่อนแอ ไม่มั่นใจในตนเอง ขาดทักษะในการแก้ปัญหา เด็กที่มีพฤติกรรมชอบรังแกผู้อื่นมักจะมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงกับเด็กหรือการมีปัญหามารวมกันในครอบครัวที่เด็กได้รับรู้และเกิดการซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้น

2. ด้านครูผู้สอน

ครูมีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหาการรังแกกันของเด็กนักเรียน โดยจะต้องแยกแยะระหว่างการแกล้ง การล้อเลียน การรังแกกันให้ออก เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ครูจะต้องไม่นิ่งเฉยหรือมองว่าเป็นเรื่องของเด็ก สามารถช่วยเหลือ ได้แก่ การสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันด้วยการเปิดโอกาส ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาในห้องเรียน โดยที่ครูคอยชี้แนะหาจุดร่วมให้ลงตัวกับข้อโต้แย้งของทุกฝ่าย เป็นการทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองคือส่วนหนึ่งในการจัดระเบียบสังคม สร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก โดยการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง คอยส่งเสริมและให้กำลังใจเด็กด้วยความรักและปรารถนาดี และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก

3. ด้านโรงเรียน

มีการกำหนดเป็นนโยบายและบังคับใช้อย่างจริงจัง ออกเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมีหลักสูตรที่ช่วยเสริมสร้างให้มีทัศนคติทางบวก มีระบบการดูแลเด็กนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการรังแกกันว่าเป็นปัญหาใหญ่และเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ การรังแกไม่ใช่เรื่องปกติ ไม่นิยามให้เป็นการรังแกหรือใช้อำนาจในการข่มเหงผู้อื่น สร้างเป็นวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหากลั่นแกล้งกันจึงควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาการกลั่นแกล้งกัน ร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก หมั่นพูดคุยและสอบถามเรื่องราวต่างๆ ที่โรงเรียน หากพบว่าเกิดปัญหาหรือพฤติกรรมเสี่ยง ก็ประสานงานกับครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะสามารถให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันที่ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเสี่ยงที่เด็กจะมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งเพื่อนได้

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- กำหนดมาตรการร่วมกันในการป้องกันการกลั่นแกล้ง รวมทั้งกำหนดบทลงโทษผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหากลั่นแกล้งกัน ของเด็กนักเรียนร่วมกัน
- มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับเด็กนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การสอดแทรกในหลักสูตร สื่อความรู้ Offline และ Online ผ่านสื่อ Social media
- สร้างระบบการเฝ้าระวังเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันของเด็กนักเรียน (Anti-Bullying Program) โดยมีคณะทำงานดำเนินงานเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันของเด็กนักเรียนในโรงเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับช่องทางการแจ้งหรือรายงานการถูกกลั่นแกล้ง การตรวจสอบข้อเท็จจริง การให้คำปรึกษา/เยียวยา และการลงโทษผู้กลั่นแกล้งผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- การศึกษาในกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนว่ามีวิธีการรับมือกับการถูกกลั่นแกล้งอย่างไร
- การศึกษาปัจจัยอะไรที่เป็นสาเหตุให้กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นลงมือกลั่นแกล้งผู้อื่น

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสุขภาพจิต. (2563). *บุลลีไม่ใช่เรื่องเด็ก ๆ ความรุนแรงที่รอวันปะทุ*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30150>.
- ไชยชาญ เผือดคล้าย. (2565). แนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(1), 219-232. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/256325/174643>
- ธิดารัตน์ ปุณณะชัยศิริ และคณะ. (2558). *กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญนภา กลุณภาดล. (2565). *การปรึกษารอบครอบครัว Family Counseling* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เนติกุลการพิมพ์.
- วีรวิชัย เลิศรัตนธารกุล. (2564). *การกลั่นแกล้งกันในพื้นที่ไซเบอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: ความชุกวิธีจัดการปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยง*. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สมิทธิ์ เจือจินดา. (2563). *ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมรังแกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนงา หิมทอง.(2559). *การสำรวจพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กปฐมวัยโดยผู้ดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุยัณ อหวังและคณะ. (2564). *ผลกระทบจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักเรียนในจังหวัดปัตตานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อนุรักษ์ จันทร์รอด.(2565). *การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Joy Benatov. (2019). Parents' Feelings, Coping Strategies and Sense of Parental Self -Efficacy When Dealing With Children's. *Victimization*, 10(1), 20-39.